

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
АГРОТЕХНОЛОГІЙ, СЕЛЕКЦІЇ ТА
ЕКОЛОГІЇ

Матеріали

XII науково-практичної інтернет-конференції

«АКТУАЛЬНІ НАПРЯМКИ ТА ІННОВАЦІЇ У ВИРІШЕННІ ПРОБЛЕМ ГАЛУЗІ РОСЛИННИЦТВА»

присвячена 180 річчю з дня народження
професора АНАСТАСІЯ ЄГОРОВИЧА ЗАЙКЕВИЧА

5 травня 2022 року

м. Полтава

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра рослинництва
ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКА
ДОСЛІДНА СТАНЦІЯ ІМЕНІ М. І. ВАВИЛОВА
ІНСТИТУТ РОСЛИННИЦТВА ІМЕНІ В.Я. ЮР'ЄВА НААН
УСТИМІВСЬКА ДОСЛІДНА СТАНЦІЯ РОСЛИННИЦТВА
ІНСТИТУТ АГРОЕКОЛОГІЇ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ НААН
ДОСЛІДНА СТАНЦІЯ ЛІКАРСЬКИХ РОСЛИН
ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА ТОРГІВЛІ
ЛУБЕНСЬКИЙ КРАСЗНАВЧИЙ МУЗЕЙ
ІМЕНІ ГНАТА СТЕЛЛЕЦЬКОГО

Матеріали XII науково-практичної інтернет-конференції
«Актуальні напрямки та інновації у вирішенні проблем галузі
рослинництва» присвячена 180 річчю з дня народження
професора АНАСТАСІЯ ЄГОРОВИЧА ЗАЙКЕВИЧА

(5 травня 2022 року)

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. БІОГРАФІЧНІ СТУДІЇ А.Є. ЗАЙКЕВИЧА, ЙОГО ВНЕСОК У РОЗВИТОК НАУКИ	7
Гангур В.В., Маренич М.М.	
Життєвий шлях та професійні здобутки Анастасія Сторовича Зайкевича	7
Самородов В.М., Поспелов С.В.	
Полтавська складова творчої спадщини А.Є. Зайкевича (1842-1931)	9
Антоненко М.О., Антоненко О.А., Дяченко Т.М.	
Духовна і соціальна спадщина Анастасія Зайкевича	16
СЕКЦІЯ 2. РОСЛИННИЦТВО	20
Алейнік Л.М., Дикань О.Б., Гангур М.В.	
Структура урожайності сочевиці залежно від технології вирощування в Лівобережному Лісостепу	20
Баган А.В.	
Мішпівність ознак продуктивності сортів ячменю ярого	22
Бараболі О.В.	
Вплив агротехнічних заходів на врожайність пшениці озимої	24
Гангур В.В., Єремко Л.С., Лень О.І.	
Оптимізація норми висіву нуту у зв'язку зі змінами клімату	27
Гангур В.В., Єремко Л.С.	
Оптимізація поживного режиму сої як основи підвищення продуктивності	29
Глушенко Л.Д., Лень О.І., Сокирко М.П.	
Вирощування пшениці озимої у беззмінних посівах і своєзміні та якість її зерна	33
Глушенко Л.Д., Лень О.І., Сокирко М.П.	
Динаміка показників якості зерна кукурудзи за рівноманітних систем удобрення	35
Жигіна Т.Б., Поспелова Г.Д., Нечипоренко Н.І., Коваленко Н.П.	
Аналіз актуальних фітопатологічних проблем гороху	38
Коваленко Н.П., Поспелова Г.Д., Усов Ю.В., Шашька І.Ю.	
Сучасні технології виробництва посадкового матеріалу суниці садової	41
Коваленко Н.П., Поспелова Г.Д., Баранник Т.С., Пугач Т.А.	
Основні мікотоксини грибів роду <i>Fusarium</i> sp.	44
Колосович М.П., Колосович Н.Р.	
Особливості вирощування сорту Астрагалу шерстистоквіткового фаворит	47
Короткова І.В.	
Особливості використання КАС при вирощуванні зернових культур	50
Куценко О.О., Дем'янюк О.С., Кічигіна О.О., Куценко Н.І.	
До методики оцінки схожості та енергії проростання свікозібраного насіння звичайного	54
Ласло О.О., Ткачук О.П.	
Гумати у системі удобрення кукурудзи на зерно	57
Литвиненко О., Нечипоренко Н.І., Поспелова Г.Д.	
Альтернативи культурних рослин	60
Марініч Л.Г., Сокирко М.П., Кавалір Л.В.	
Вплив ширини мікрядь на формування кормової та насіннєвої продуктивності стоколосу безостого	65
Марініч Л.Г., Сокирко М.П., Кавалір Л.В.	
Формування кормової продуктивності стоколосу безостого залежно від сортових особливостей	67

стигlostі. *Таврійський науковий вісник*. 2021. № 117. С. 37–43. doi: 10.32851/2226-0099.2021.117.6

3. Гангур В.В., Лень О.І., Гангур Ю.М. Продуктивність короткоротаційних сівозмін за максимальної частки в них сої та кукурудзи при вирощуванні в умовах недостатнього зволоження лівобережного Лісостепу України. *Зернові культури*. 2017. Том 1. № 2. С. 313–319.

4. Гангур В. В. Продуктивность кукурузы на зерно в разноротационных севооборотах Левобережной Лесостепи Украины. *Вестник Белорусской государственной сельскохозяйственной академии*. 2017. № 2. С. 92–95.

5. Павлюк О.О., Гангур В.В., Лень О.І. Вплив різних систем удобрення на урожайність зерна кукурудзи в умовах недостатнього зволоження лівобережного Лісостепу України. *Бюлетень інституту зернового господарства*. 2007. № 30. С. 30–34.

6. Щербаков А.П., Протасова Н.А., Беляев А.Б., Стахурлова Л.Д. Почвоведение с основами растениеводства. Воронеж : Издательство ВГУ, 1996. 235 с.

7. Лень О.І., Ткаченко Т.М., Дикань О.О. Урожайність кукурудзи залежно від системи удобрення. *«Інноваційні аспекти сучасних технологій вирощування сільськогосподарських культур» (присвячена 115 річчю з дня народження професора Є. С. Гуржій)* : матеріали X наук.-практ. інтернет-конф. м. Полтава, 2021. 62–65 с.

УДК 632.4

АНАЛІЗ АКТУАЛЬНИХ ФІТОПАТОЛОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ ГОРОХУ

Жиліна Т.Б., здобувач ступеня вищої освіти Бакалавр

Поспелова Г.Д., кандидат с.-г. наук, доцент кафедри захисту рослин

Нечипоренко Н.І., кандидат с.-г. наук, доцент кафедри захисту рослин

Коваленко Н.П., кандидат с.-г. наук, доцент кафедри захисту рослин

Полтавський державний аграрний університет

Наведено узагальнені дані щодо поширеності і шкодочивності найбільш небезпечних хвороб гороху (кореневі гнилі і аскохітоз) та причини, що провокують їх розвиток.

Актуальність теми. Як відомо, горох за площами посіву є лідером серед зернобобових культур (за винятком сої) в Україні. На світовому ринку гороху Україна посідає 32 місце з виробництва овочевого гороху і 4 – сухого. Він володіє високими харчовими і кормовими якість. Може бути використаний в основних і проміжних посівах для отримання додаткових врожаїв. Важливу роль горох відіграє і як один із кращих попередників під зернові культури. Основні посівні

площі культури знаходяться в Запоріжжі, Одещині та Харківщині, але і в Полтавській області горох користується високим попитом.

Наразі в Україні існують певні проблеми, пов'язані з виробництвом гороху. Це пояснюється тим, що культура в багатьох господарствах не є пріоритетною, і тому дуже часто за її вирощування не приділяється достатньої уваги технологічним аспектам (підготовка ґрунту, відсутність сівозміни і просторової ізоляції, строки внесення пестицидів й урахування їхньої післядії та ін.). Саме тому сорти не розкривають свій потенціал, а у виробника виникає розчарування відносно доцільності вирощування культури [1, 3, 5, 6].

Вирішальною проблемою, що виникає за вирощування гороху, є його ураження хворобами різної етіології. З метою якісного контролю домінуючих хвороб необхідно проводити фітосанітарний моніторинг їх розвитку і поширення, знати симптоматичні ознаки хвороб, біологію та екологію збудників, а також враховувати можливі ризики, що виникають внаслідок зміни агрокліматичних умов.

Мета роботи. За літературними джерелами з'ясувати видовий склад патогенних мікроорганізмів та їх вплив на продуктивність гороху в умовах Полтавського регіону.

Результати досліджень. Найбільш небезпечними серед хвороб гороху вважаються кореневі гнилі, до збудників яких відносяться гриби роду *Fusarium* Link. В Україні фузаріозна коренева гниль проявляється щороку в усіх ґрунтово-кліматичних зонах. Хвороба розвивається протягом всієї вегетації і за сприятливих умов її поширеність у фазі цвітіння може досягати 80 %. Видовий склад грибів роду *Fusarium* може змінюватися протягом всього періоду вегетації і залежить перш за все від погодних умов (температури і опадів), стійкості сортів і агрофону. Збудники фузаріозу зберігаються в ґрунті (мікросклероції, хламідії) і на насінні (міцелії, конідії). Температура повітря вище 22 °C та гострий дефіцит вологи в ґрунті сприяють масовому ураженню рослин фузаріозом. Захворювання проявляється у вигляді загнивання проростків і пошкодження провідної тканини рослин. Коренева гниль фузаріозного типу суха і викликає пошкодження судин центральної частини кореня і прикореневої частини стебла. Внаслідок такого ураження рослини відстають у рості, листки стають хлоротичними і з часом відмирають. Хворі рослини не плодоносять або формують щупле насіння з ознаками ураження патогеном. Втрати урожаю можуть досягати 30 % і більше, при цьому в зерні зменшується вміст білку на 3–5 % [4].

Значні економічні збитки може спричинювати також аскохітоз (світло- і темноплямистий). Основним джерелом інфекції аскохітозу (*Ascochyta pisi*, *A. pinodes*) вважається насіння. Окрім того, збудники хвороби можуть бути присутніми і на рослинних рештках (пікніди). За даними В.І. Зотикова, Г.А. Бударіної та М.Т. Голопятова інфекція на насінні гороху може зберігатися до 9 років [1]. Необхідно відзначити, що лімітуючими факторами при ураженні аскохітозом є вологість і температура (20-25°C) повітря.

За сильного ураження молодих рослин спостерігається відставання у рості й розвитку від здорових у 1,5–3 рази, листя передчасно засихає і опадає. За сприятливих для розвитку аскохітозу погодних умов, хвороба може поширюватися на значній площі посівів гороху.

Основна симптоматична ознака прояву захворювання – плямистість. Для світлоплямистого аскохітозу характерними є округлі плями жовтуватого або світло-коричневого кольору з темно-бурою облямівкою, діаметром до 8 мм. На стеблах і черешках плями коричневого кольору, видовжені і дещо вдавлені. В подальшому плями можуть збільшуватися, окільцьовувати стебла, в результаті чого останні надламуються, і вся рослина або окремі пагони засихають. На бобах плями округлі або неправильної форми, вдавлені, світло-каштанового кольору з темно-бурою облямівкою. За сильного ураження плями зливаються і можуть охоплювати всю поверхню боба. За ураження рослин гороху темноплямистим аскохітозом плями, що формуються темні дрібні. Для даних типів аскохітозу характерне поширення протягом вегетації пікноспорами [2, 4].

Доведено, що шкідливість аскохітозу може виражатися у зниженні посівної якості насіння, загибелі проростків, зріджені сходів, руйнуванні хлорофілонової паренхіми, і як наслідок формування неповноцінного насіння. Продуктивність уражених рослин знижується, недобір врожаю досягає 0,24–0,34 т/га. Це пов'язано з тим, що в уражених у сильному ступені бобах, порівняно зі здоровими, утворюється на 22,4 % менше насіння, їхня маса знижується на 42,2 %. Пізні посіви гороху сильніше уражуються аскохітозом [4].

Висновок. Досить важливим питанням за вирощування гороху є контроль за поширенням найбільш небезпечних хвороб, які впливають на продуктивність і якість культури. Необхідно відмітити, що в першу чергу ми звернули увагу на агротехнічні прийоми, а саме: обов'язкове дотримання сівоzmини і просторової ізоляції, якісну заробку рослинних решток, очищення і калібрування посівного матеріалу. Важливим є вирощування стійких до перелічених хвороб сортів та впровадження біологічного і хімічного методів захисту рослин.

Бібліографічний список

1. Зотиков В.И., Бударина Г.А., Голопятов М.Т. Опасные болезни гороха и особенности технологии возделывания культуры в условиях Центрального и Южного Федеральных округов. *Зернобобовые и крупяные культуры*. 2014. № 3(11). С. 25–31.
2. Кириченко А. Де вирощують горох і чому на нього росте попит? <https://agroportal.ua/publishing/infografika/gde-vyrashchivayut-gorokh-i-pochemu-na-nego-rastet-spros-kakie-v-ukraine-s-nim-problemy>.
3. Катеринчук И. Болезни гороха и защита от них. *Пропозиція*. 2020. № 1. <https://propozitsiya.com/bolezni-goroha-i-zashchita-ot-nih>.
4. Кирик М., Піковський М. Хвороби гороху: візуальна діагностика, особливості розвитку та заходи захисту. *Пропозиція*. 2015, № 11–12. <https://propozitsiya.com/ua/hvorobi-gorohu-vizualna-diaagnostika-osoblivosti-rozvitku-ta-zahodi-zahistu>.

5. Поспелов С.В., Поспелова Г.Д., Нечипоренко Н.І., Коваленко Н.П., Охріменко В. В. Моніторинг хвороб кукурудзи в умовах Полтавського регіону. *Вісник ПДАА*. 2021. № 3. С. 37–44.

6. Поспелова Г.Д., Коваленко Н.П., Нечипоренко Н.І., Кочерга В.Я. Вплив агрокліматичних факторів на розвиток основних хвороб сої. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. 2020. № 3. С. 45–52.

УДК 634.7

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОБНИЦТВА ПОСАДКОВОГО МАТЕРІАЛУ СУНИЦІ САДОВОЇ

Коваленко Н.П., кандидат с.-г. наук, доцент кафедри захисту рослин

Поспелова Г.Д., кандидат с.-г. наук, доцент кафедри захисту рослин

Усов Ю.В., здобувач ступеня вищої освіти Бакалавр

Шацька І.Ю., здобувач ступеня вищої освіти Бакалавр

Полтавський державний аграрний університет

Розглянуто технологію вирощування розсади суниці фріго. Проаналізовано переваги розсади фріго. Охарактеризовано її категорії. З'ясовано її призначення.

Актуальність теми. За визначення технології вирощування суниці виробник головною метою ставить отримання високих і якісних урожаїв. На сучасному етапі розвитку галузі ягідництва досягти такого результату без впровадження інтенсивних технологій практично неможливо [2].

Мета роботи. Ознайомитися з технологією вирощування розсади фріго суниці садової та з'ясувати її переваги.

Результати досліджень. Всі сорти суниці розмножуються переважно вегетативно – вусами, або за допомогою методів культури тканин – в умовах *in vitro*. Існує кілька способів розмноження вусами. Розсаду "зелену" або "свіжу" відразу після викопування з маточника висаджують на плантацію. Все частіше використовують розсаду, вирощену із закритою кореневою системою. Розсаду суниці, викопану перед початком періоду спокою та закладену на тривале зберігання у холодильники, називають – фріго [1].

Основний спосіб розмноження суниці – за допомогою вусів. Кожен кущ суниці утворює вуса, з яких надалі формуються молоді рослини, з різною продуктивністю. Найбільш цінні рослини отримують із однорічних оздоровлених розеток. Урожай оздоровлених однорічних рослин на 20–30 % вищий, ніж у неоздоровлених дворічних рослин. Гарна розсада розвивається в умовах довгого дня за нормальної температури 17–23°C. Для підвищення якості вусів та більшого виходу їх з маткових рослин всі квітконоси видаляються.